

NATIONELL STRATEGI FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING 2020

Programmet för verkningfull offentlig upphandling
i samarbete med VTT Ab

BILAGA 2 STRATEGISKA EFFEKTINDIKATORER

INDIKATORER FÖR DEN NATIONELLA STRATEGIN FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING

Finlands första nationella strategi för offentlig upphandling har utarbetats i brett samarbete inom åtgärdsprogrammet för verkningsfull offentlig upphandling. Strategin lanserades den 9 september 2020.

Strategins vision är att Finland på 2020-talet är en europeisk föregångare inom ledning, kompetens, utnyttjande av kunskap, innovativitet samt ekonomiskt, ekologiskt och socialt ansvarstagande på området offentlig upphandling – det gör att vi får fungerande upphandlingar.

Strategins omsättning i praktiken ska följas upp. I detta dokument presenteras strategins indikatorer, som har tagits fram i samarbete med Teknologiska forskningscentralen VTT Ab.

Indikatorerna synliggör den systemiska förändring som eftersträvas, och med hjälp av dem kan man följa upp strategins effekt och resultat. För att få en heltäckande bild har det skapats en bred effektmoddell som underlättar en balanserad granskning av olika effektkriterier. Den systemiska effekten kan inte påvisas utifrån enskilda dimensioner eller indikatorer, utan dessa synliggör tillsammans den långsiktiga

förändringen. De systemiska förändringarna uppstår i den dynamiska interaktionen mellan många olika åtgärder.

Effekterna på olika delområden kan ske i olika takt. Därför är både de fenomen som följs upp och indikatorerna sinsemellan beroende av varandra: att en indikator visar på förändring inom ett delområde är ofta en förutsättning för att det ska ske framsteg inom ett annat delområde.

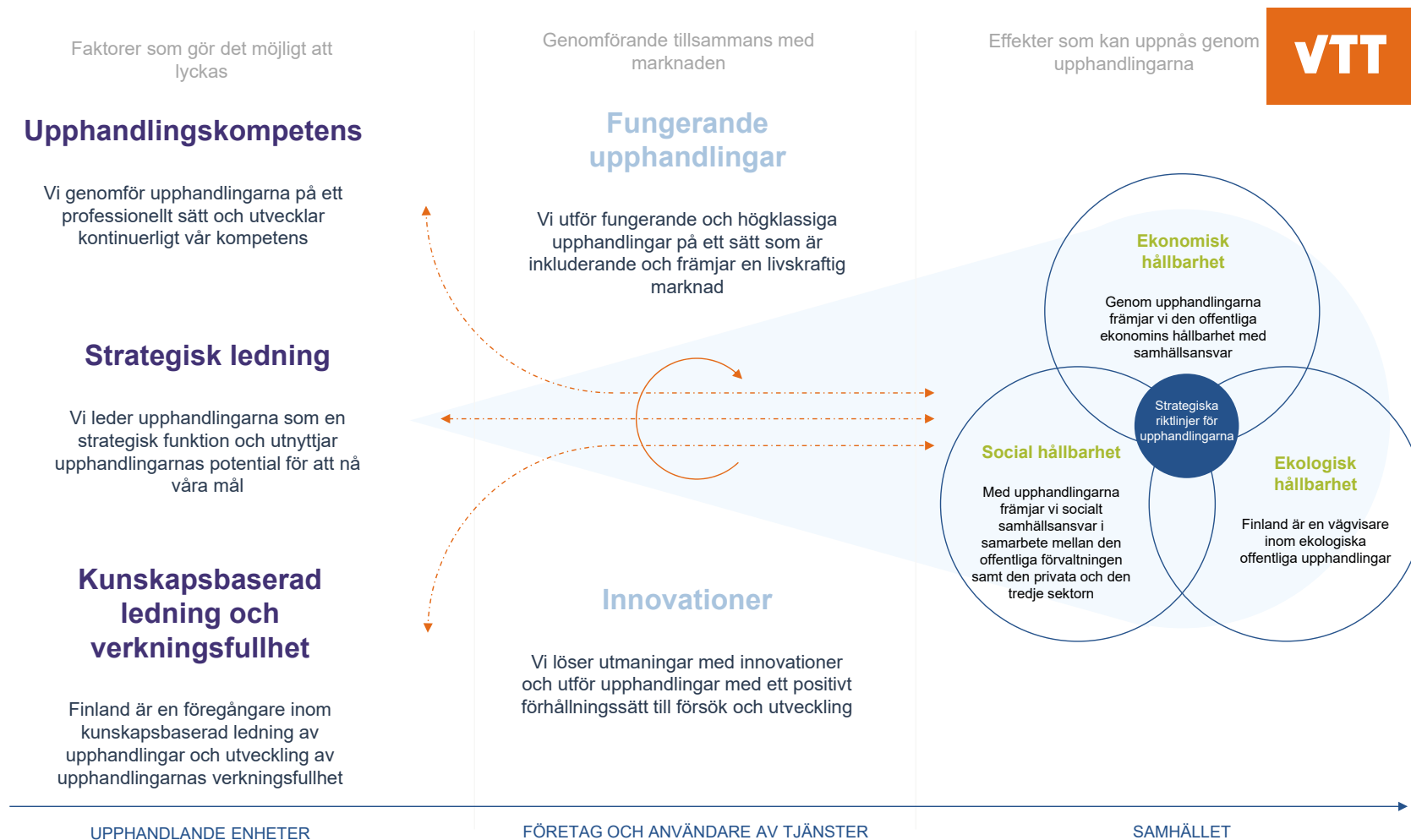
De valda indikatorerna visar tillsammans om verksamheten går åt rätt håll, om takten är lämplig och om det behövs korrigerande åtgärder. Målet är att indikatorerna ska kunna utnyttjas som en del av ledningen både på nationell nivå och hos de upphandlande enheterna vid uppföljningen av åtgärderna. Indikatorerna justeras och uppdateras i takt med att de strategiska målen ändras och preciseras. Så säkerställs att den information om effekterna som indikatorerna ger motsvarar strategin.

Den information som indikatorerna ger kan också vara ett hjälpmedel när framtida åtgärder och resurser ska riktas inom åtgärdsprogrammet för verkningsfull offentlig upphandling.

ÖVERGRIPANDE MODELL FÖR MÄTNING AV EFFEKTERNA AV DEN NATIONELLA STRATEGIN FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING

I den övergripande modellen för mätning av effekterna skapar de faktorer som möjliggör ett lyckat genomförande, såsom strategisk ledning, upphandlingskompetens, kunskapsbaserad ledning och verkkningsfullhet, förutsättningar för att utveckla

fungerande upphandlingar och innovativitet tillsammans med marknaden. Tillsammans underlättar dessa faktorer genomförandet av upphandlingarna så att de stöder samhällets ekonomiska, sociala och ekologiska hållbarhet.

Figur 1. Övergripande modell för mätning av effekterna av den nationella strategin för offentlig upphandling

DEN ÖVERGRIPANDE MODELLEN OCH STRATE- GINS INDIKATORER ENLIGT STRATEGISK AVSIKT

För strategins åtta strategiska avsikter har det skapats sammanlagt 27 indikatorer. Varje konkret mål i strategin har dock inte en egen indikator, utan indikatorerna gäller resultaten som helhet under den strategiska avsikten i fråga.

Indikatorerna främjar och beskriver även förverkligandet av och framsteg i fråga om de övriga strategiska avsikterna.

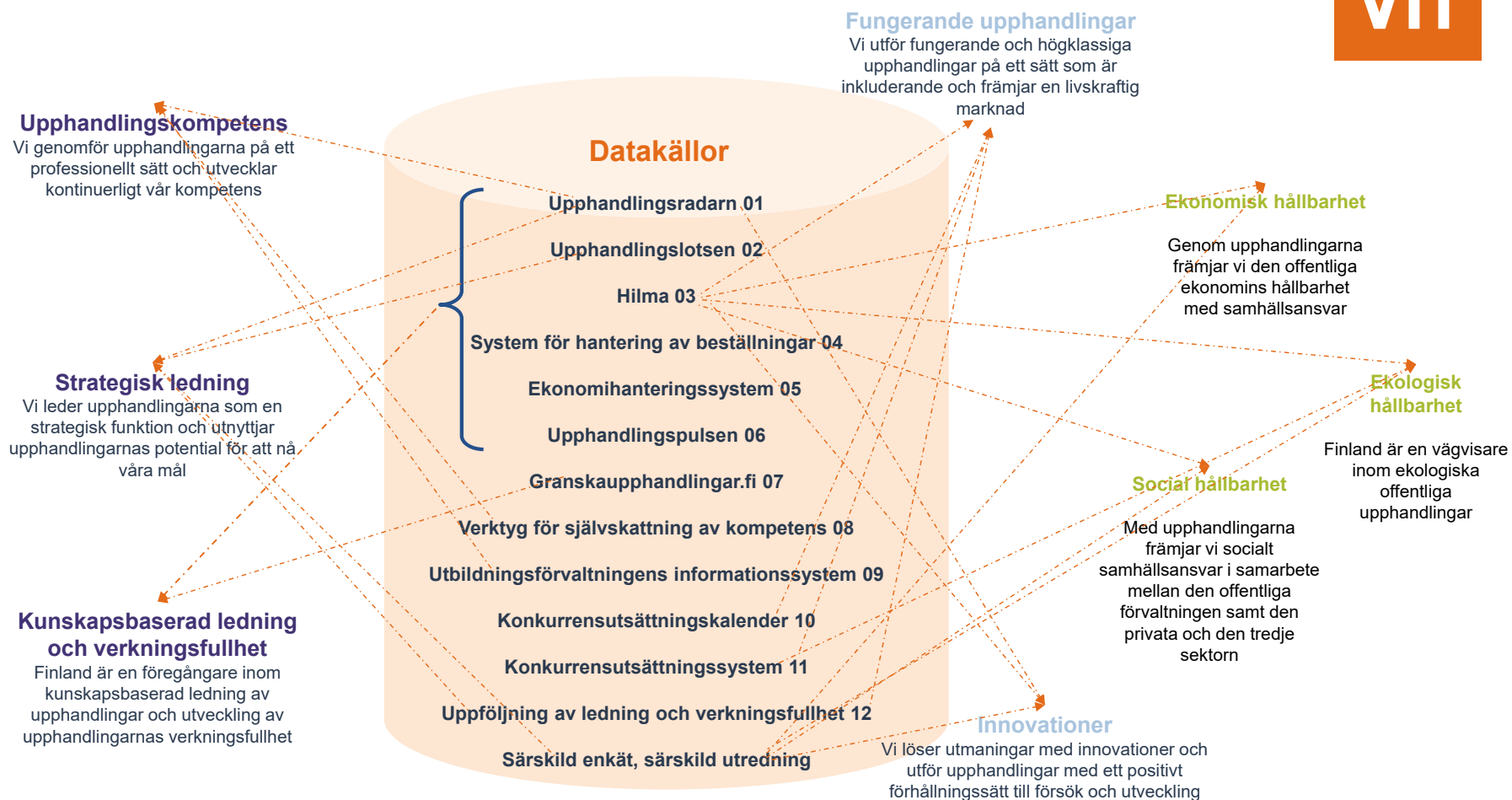

Figur 2. Den övergripande modellen och strategins indikatorer enligt strategisk avsikt

DATAKÄLLOR OCH DERAS KOPPLING TILL DE INDIKATORDATA SOM SAMLAS IN ENLIGT STRATEGISK AVSIKT

De data som behövs för att mäta förverkligandet av strategins mål samlas in från flera olika datakällor. Det säkerställer en övergripande granskning och uppföljning av strategins effekter.

Vid uppföljningen av upphandlingarnas effekter är målet att utnyttja befintliga datakällor. Nuvarande datakällor och datasystem bör dock vidareutvecklas för att tillgodose behovet av information om upphandlingarnas effekter. Dessutom behövs också ny informationsproduktion till exempel i form av särskilda utredningar och enkäter.

Figur 3. Datakällor och deras kopplingar till de indikatordata som samlas in enligt strategisk avsikt

Strategisk ledning

Strategisk avsikt:

Vi leder upphandlingarna som en strategisk funktion och utnyttjar upphandlingarnas potential för att nå våra mål

Mål:

De upphandlande enheterna identifierar de strategiskt mest betydelsefulla upphandlingshelheterna och främjar uppnåendet av sina strategiska mål med hjälp av upphandlingarna

Vi leder upphandlingarna professionellt under hela livscykeln både på nationell nivå och vid varje upphandlande enhet

Vid upphandlingarna bereder vi oss på ett tillräckligt sätt för störningssituationer under normala förhållanden och för undantagsförhållanden

Upphandlingarna är en del av organisationernas resultat- och ägarstyrning

Indikatorer:	Datakälla:
Andelen upphandlande enheter som utarbetat en upphandlingsstrategi eller strategiska riktlinjer för upphandlingen.	Självskattningsverktyget Upphandlingsradarn (Hankintatutka) eller kompetenscentrumet KEINOs enkät om strategisk ledning
Andelen upphandlande enheter som utarbetat en framtidsinriktad operativ genomförandeplan för upphandlingar.	Upphandlingsradarn eller kompetenscentrumet KEINOs enkät om strategisk ledning
Andelen organisationer som genomför systematisk uppföljning av de effektmål som anges i den nationella strategin för offentlig upphandling eller i organisationens strategi.	Information som fås från användningen av verktyget Upphandlingslotsen (Hankintaluotsi), som är under utveckling, eller information som fås från det planerade verktyget för uppföljning av ledningen och effekterna av upphandlingen. Alternativt ett nytt temaområde i Upphandlingsradarn.
Alla offentliga organisationer har utarbetat en plan för beredskap för störningssituationer där upphandlingarna ingår eller beaktas.	Upphandlingsradarn eller kompetenscentrumet KEINOs enkät om strategisk ledning. Detta förutsätter dock att det läggs till en fråga om beredskap inför störningssituationer.

Upphandlingskompetens

Strategisk avsikt:

Vi genomför upphandlingarna på ett professionellt sätt och utvecklar kontinuerligt vår kompetens

Mål:

Vi skapar en helhetsbild av nivån på upphandlingskompetensen både på nationell nivå och hos de upphandlande enheterna

Vi upprätthåller och utvecklar vår kompetens i fråga om upphandlingar på både strategisk och operativ nivå

Vi utökar utbudet av utbildning om upphandling

Vi säkerställer verkningsfull och högklassig forskning om upphandling

Indikatorer:

Organisationernas strategiska och operativa upphandlingskompetens.

Antalet utbildningshelheter med huvudfokus på offentlig upphandling, antalet studiehelheter om offentlig upphandling integrerade i olika utbildningsområden samt antalet fortbildningshelheter.

Relevansen av den utbildning som erbjuds och i vilken utsträckning den utvecklar kompetensen hos personer som arbetar med upphandling på heltid eller deltid i olika roller* på strategisk och operativ nivå.

Datakälla:

Ett bedömningsverktyg
Ett bedömningsverktyg för att få fram behövliga data är under utveckling.

Enkätundersökning eller särskild utredning
Uppföljning av utbildningsutbud och uppföljning av antalet utexaminerade

Särskild utredning

*Innehåller också övriga substansexperter i organisationen som deltar i upphandlingsprocessen med sin expertis till exempel genom planering eller rådgivning.

Kunskapsbaserad ledning och verkningsfullhet

Strategisk avsikt:

Finland är en föregångare inom kunskapsbaserad ledning av upphandlingar och utveckling av upphandlingarnas verkningsfullhet

Mål:

Finland är föregångare inom utnyttjande av data vid upphandling

Vi bedömer upphandlingarnas effekter på olika nivåer

Vi främjar effektbaserade upphandlingar

Indikatorer:

Nyttjandegrad för dataplattformar och nationella elektroniska verktyg som anknyter till upphandlingar.

Ökning av antalet och andelen effektbaserade* upphandlingar.

Uppföljning och utnyttjande av upphandlingarnas kvalitet och effekter vid ledningen hos de upphandlande enheterna och på nationell nivå.

Datakälla:

Data från användningen av dataplattformarna och de elektroniska verktygen

De plattformar eller verktyg som följs upp är elektroniska system för konkurrensutsättning, system för hantering av beställningar, ekonomihanterings-system, Upphandlingspuls (Hankintapulssi), Upphandlingsradarn och i fortsättningen Upphandlingslotsen.

HILMA
Detta förutsätter att en ny punkt läggs till och att termen definieras (se utkast till definition nedan).

Enkätundersökning eller Upphandlingsradarn
En ny del om uppföljning och mätning i Upphandlingsradarn eller KEINOs enkät om strategisk ledning

*Effektbaserad upphandling = upphandling där man i stället för prestationer (helt eller delvis) köper effekter och där beställaren fastställer det slutresultat som önskas – inte hur detta resultat ska produceras. Betalningen är bunden till påvisbara effekter, dvs. uppnåendet av de resultat som beställaren fastställt på förhand.

Fungerande upphandlingar

Strategisk avsikt:

Vi utför fungerande och högklassiga upphandlingar på ett sätt som är inkluderande och främjar en livskraftig marknad

Mål:

De upphandlande enheterna har förutsättningar för att utnyttja marknaden

Offentliga upphandlingar är attraktiva för olika anbudsgivare

Vi planerar upphandlingarna utifrån behoven och genom att inkludera och lyssna på slutanvändaren

Indikatorer:	Datakälla:
Andel uppgiftsförfrågningar (RFI) och inbjudningar till marknadsdialog av de upphandlingsannonser som publiceras i HILMA samt andel upphandlande enheter som publicerar upphandlingsplaner och konkurrensutsättningskalendrar på årsnivå.	HILMA Lämnade uppgiftsförfrågningar och inbjudningar till marknadsdialog framgår av HILMA. Uppföljning av upphandlingsplaner och konkurrensutsättningskalendrar förutsätter utveckling av datainsamlingen, t.ex. en plattform i anslutning till HILMA för publikation av dem.
Utvecklingen av antalet anbud och egenskaperna (storlek, ålder, bransch, hemort) hos de företag som deltar i och vinner anbudsförfaranden på årsnivå.	Konkurrensutsättningssystem och HILMA Information om anbudsgivare i konkurrensutsättningssystemen och i fortsättningen i HILMA i takt med att systemet utvecklas.
Tjänsteanvändares och deras representanters deltagande i beredningsskedet, andel av upphandlingar inom relevanta sektorer och utveckling på årsnivå.	HILMA De data som behövs för indikatorn förutsätter att datainsamlingen utvecklas. Det bör utredas om det i upphandlingsannonserna eller efterhandsannonserna i HILMA eller i anslutning till det verktyg för uppföljning av ledning och effekter av upphandlingar som är under utveckling kan läggas till en punkt där uppgifterna efterfrågas.

Innovationer

Strategisk avsikt:

Vi löser utmaningar med innovationer och utför upphandlingar med ett positivt förhållningssätt till försök och utveckling

Mål:

Vår offentliga sektor är utvecklingsvänlig och agerar modigt samt utnyttjar innovationer för att lösa utmaningar

Vi skapar förutsättningar för samarbete och växelverkan mellan den offentliga sektorn och företagen och främjar uppkomsten av en innovationsvänlig marknad

Vi ökar andelen innovativa upphandlingar till 10 procent av alla upphandlingar och får effekter till stånd

Indikatorer:

Beaktande av innovationsaspekter när upphandlingar bereds, andel av alla upphandlingar på årsnivå.

Utnyttjande av förfaranden och tillvägagångssätt som främjar alternativa och innovativa lösningar vid upphandling.
Olika upphandlingsförfarandens andel av upphandlingarna på årsnivå (konkurrenspräglad dialog, innovationspartnerskap, utmaningsbaserade upphandlingsförfaranden såsom hackaton och upphandlings- eller projekttävlingar).

Upphandlade lösningars nyhetsvärde för beställaren och marknaden samt konsekvenser för den upphandlande enheten (trend).

Datakälla:

HILMA och eventuell särskild utredning
Utnyttjande av HILMA-rapportering om huruvida punkten i fråga har valts i annonserna. Möjlighet att få ytterligare information genom att genomföra en kort automatiserad enkät till dem som valt punkten i fråga. Närmare utredning om vad som avses med beaktande av innovationsaspekter i upphandlingarna i fråga.

HILMA
Utnyttjande av HILMAs uppgifter om upphandlingsförfaranden. Möjligheten att identifiera utmaningsbaserade förfaranden i HILMA utreds.

Enkätundersökning eller särskild utredning
Datakällan är KEINOs mätningenkät om innovativa upphandlingar eller någon annan särskild enkät/utredning.

Ekonomisk hållbarhet

Strategisk avsikt:

Genom upphandlingarna främjar vi den offentliga ekonomins hållbarhet med samhällsansvar

Mål:

Med upphandlingarna bekämpar vi grå ekonomi och främjar skatteansvar

Upphandlingarna är planmässiga och kostnadseffektiva

Vi minskar upphandlings- och processkostnaderna för offentliga upphandlingar

Indikatorer:	Datakälla:
Automatiserad kontroll av straffregisterutdrag. Teknik för kontroll av straffregisterutdrag ska vara i bruk.	Särskild utredning Det utreds om tekniken har tagits i bruk.
Upphandlingarna genomförs planmässigt med hjälp av livscykel- och effektberäkningar. Denna praxis tillämpas särskilt på stora och långfristiga upphandlingar (särskilt infrastrukturprojekt) vid bedömningen av deras kostnadseffektivitet.	HILMA I blanketternas frivilliga uppgifter anges om det är fråga om upphandling som genomförs planmässigt med hjälp av livscykel- och effektberäkningar.
Den totala volymen av offentliga upphandlingar i Finland och dess förhållande till volymen av konkurrensutsatta upphandlingar.	Särskild utredning Den information som fås utifrån jämförelse av uppgifterna i HILMA och organisationernas inköpsfakturauppgifter utnyttjas*

*Indikatorn utvecklas inom ramen för ett VN TEAS-projekt som pågår till juni 2021 (Offentlig upphandling – total volym samt utnyttjande av data). Indikatorn och datakällan för den preciseras utifrån projektets resultat.

Social hållbarhet

Strategisk avsikt:

Med upphandlingarna främjar vi socialt samhällsansvar i samarbete mellan den offentliga förvaltningen samt den privata och den tredje sektorn

Mål:

Genom lämpliga upphandlingar främjar vi sysselsättningen för dem som befinner sig i en svagare arbetsmarknadsställning än andra

I upphandlingarna främjar vi respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande rättigheterna i arbetslivet

Indikatorer:	Datakälla:
Antal upphandlande enheter som utnyttjar ett sysselsättningsvillkor i sina upphandlingar.	HILMA I blanketternas frivilliga uppgifter anges om det är fråga om en upphandling som syftar till att främja sysselsättningen av personer som har en svagare ställning på arbetsmarknaden.
Arbetsstillfällena och läroavtalsplatser som genom utnyttjande av ett sysselsättningsvillkor har skapats för personer som har svag ställning på arbetsmarknaden.	Enkätundersökning
Antalet upphandlande enheter som främjar identifiering av risker för mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter vid upphandling.	HILMA I blanketternas frivilliga uppgifter anges om det är fråga om en upphandling som syftar till att främja respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande arbetslivsrättigheter vid upphandling.
De upphandlande enheterna i Finland tillämpar en gemensam Code of Conduct (CoC)-modell.	Särskild utredning Det utreds om Code of Conduct-modellen har skapats och tagits i bruk.

Ekologisk hållbarhet

Strategisk avsikt:

Finland är en vägvisare inom ekologiska offentliga upphandlingar

Mål:

Med de offentliga upphandlingarna stöder vi Finlands mål om klimatneutralitet 2035 och införandet av cirkulär ekonomi

Vi stöder bevarandet av den biologiska mångfalden med hjälp av upphandlingarna

Vi främjar ett hållbart livsmedelssystem vid upphandlingar av livsmedel och måltidstjänster och använder livsmedel som producerats på ett hållbart och ansvarsfullt sätt

Indikatorer:	Datakälla:
Antal upphandlingar som bidrar till Finlands mål om klimatneutralitet 2035.	HILMA Som grund för rapporteringen läggs det i blanketterna för upphandlingsannonser till ett fält för frivilliga uppgifter, där det kan anges om det är fråga om upphandling som bidrar till uppnåendet av Finlands mål för klimatneutralitet 2035.
Antalet upphandlingar som främjar genomförandet av Finlands färdplan för cirkulär ekonomi (senare under 2020 Finlands strategiska program för främjande av cirkulär ekonomi).	HILMA Till de frivilliga uppgifterna i blanketterna för upphandlingsannonser fogas ett fält där det anges om upphandlingen stöder genomförandet av Finlands färdplan för cirkulär ekonomi.
Den minskning av växthusgasutsläpp som skett med hjälp av upphandlingarna.	Enkätundersökning Det ordnas en enkätundersökning vars uppföljningsintervall det beslutas om separat.
Främjande av ekologisk mat vid upphandling av måltidstjänster. År 2030 utgör den ekologiska maten 25 procent inom de upphandlade måltidstjänsterna.	Enkätundersökning Det ordnas en enkät om andelen ekologiskt inom upphandlade måltidstjänster.